

РЕЗЮМЕ

на представения за конкурса за доцент монографичен труд и публикации на д-р Александър Драганов Димитров

I. „Международно частно право на Европейския съюз. Основи. 2011 г., издателство „Бон“, 304 страници.

Монографичният труд е *първо* научно изследване на комплекса от проблеми на частноправните отношения с международен елемент в ЕС у нас и останалите държави-членки. Той включва два дяла – Дял I (общи въпроси на МЧП – ЕС) и Дял II (Основи), всеки от които има три глави.

Глава първа е озаглавена „Понятие за международно частно право на Европейския съюз“ и съдържа легална дефиниция на българското МЧП на основата на КМЧП (т.1), съотношението между право на ЕС и МЧП – ЕС, определение и система на Съюзното частно право (т.2). МЧП – ЕС е обективна реалност за практиката, но доктрината е в дълг към това „живо право“ *Съюзното частно право* с оглед характерните за него автономия на волята и свобода на договаряне, *както никой друг правопорядък е в състояние да гарантира упражняването и да реализира основните права и свободи на частноправните субекти.*

De lege lata Правото на ЕС включва два структурирани на обща нормативна база (ДЕС и ДФЕС) и институционална база (органите на ЕС) правопорядъка – публичноправен и частноправен, но и коренно различаващи се по предмет (частноправни отношения с трансграничен елемент), метод (на равнопоставеност на участващите субекти) и пр. *МЧП – ЕС е съставна, но и обособена част (автономен правопорядък) на Правото на ЕС. Ex lege съществува автономен правен клон Съюзно частно право.*

От дълголетната нормативна практика на Съюза, в това число на „прецедентното” право на Люксембургския съд и неоспоримата общностна тенденция за развитие, допълване и обогатяване на частноправните отношения с международен елемент, произтича следното определение на МЧП – ЕС/Съюзното частно право: *система норми, уреждащи частноправни отношения с международен елемент – компетентност (юрисдикция) на съдилищата на държавите-членки по трансгранични спорове и производство по граждански дела, приложимо към тях право, признаване и изпълнение на съдебни решения и извънсъдебни актове на територията на Съюза. МЧП – ЕС е „ансамбъл” на материалноправни и процесуалноправни норми, т.е. Съюзно материално и процесуално право.*

Глава втора „Източници на МЧП – ЕС”, на основата на анализ на нормативната база след Лисабонския договор, включва следната система на източници на Правото на ЕС и Съюзното частно право:

- *Основни източници (Учредителни договори, допълващи актове и Договори за присъединяване, законодателни актове на институции на ЕС, международни споразумения на органи на ЕС и съюзни принципи).* ДЕС и ДФЕС, които въвеждат категорията „законодателни актове”, са основание за заключението: „трудно могат да бъдат наречени „вторично” право законодателни актове. То е естествено и с оглед пиетета на всеки правник към Н. В. Закона;
- *Допълнителни (спомагателни) източници (незаконодателни и други актове на органите на ЕС, съдебната практика на Съда на ЕС и съюзни обичаи).* Основните и допълнителните източници са вътрешни (съюзни, същински) източници;
- *Външни (други) източници (националните правни системи на държавите-членки, универсалните международни конвенции, други международни споразумения, общите принципи на правото и международните обичаи).*

Всички източници са изследвани подробно. Освен това изрично са формулирани: общосъюзните принципи, разгледан е редът за приемане на законодателни актове – регламенти, директиви и решения, като техните определения са доразвити и допълнение с новото им качество на съюзни закони, систематизирани и разгледани са различните споразумения на органите на ЕС, заслужено място е отделено на практиката на Съда в Люксембург...Сред външните други източници е акцентирано на правната система на Република България и на основополагащите актове Конституцията и КМЧП.

Глава трета „Субекти на МЧП – ЕС” : физически лица, юридически лица (дружества), съюзни икономически форми на сдружаване, правосубектност и компетентност на Съюза и компетентност на държавите-членки и представителство на субектите на МЧП – ЕС. Безспорно е, че Съюзното частно право е далеч по-близко от публичното до императивния общностен принцип и ценност за пълното равенство и еднаквото третиране на правните субекти.

Във връзка с правосубектността на ФЛ е анализиран *принципът за недопустимост на дискриминация, основаваща се на гражданство, който е с приоритет по отношение на вътрешното право на държавите-членки и ангажирана съдебната практика на Съда в Люксембург*. За ЕС понятието „дружества” е автономно и се прилага паралелно с класическото ЮЛ. Практически интерес съставляват *правилата за конкуренция за предприятия от ЕС*, разгледани са *неперсонифицираните образувания*. Във фокуса на внимание са новите съюзни икономически форми на сдружаване – *Европейското обединение по икономически интереси, Европейското дружество и Европейското кооперативно дружество, които обогатяват кръга от субекти на Общността*.

Глава четвърта е относима към *есенциалното съдържание* на МЧП – ЕС: международна компетентност и производство по граждански дела с

трансграничен елемент. *Международна компетентност е право и задължение на националните съдилища, на Съда на ЕС, арбитражите и други органи да разглеждат спорове по частноправни отношения с международен елемент.* Предмет на детайлен анализ е международната компетентност по Регламент 44/2001: изключителната компетентност по чл. 22, изборът на компетентен съд (пророгация на компетентност) по чл. 23, мълчаливият избор по чл. 24 и общата компетентност (чл. 2). Наименованието „Специална компетентност” не изключва общата компетентност по местоживееене в държава-членка по чл. 2 и *не се прилага принципът на Римското право – „Специалният закон отменя общия”*. Това правило е относимо и към нормите за компетентност: по дела за застраховане, при потребителски договори и индивидуални трудови договори. Улеснение за магистратите е *редът за проверка на международната компетентност по „Брюксел I”*.

Относно международната юрисдикция действат: Регламент 2201/2003, Регламент 4/2009, Регламент 1346 и др., като *някои от тях за пръв път са предмет на изследване.*

Неразделна част на всеки международен процес съставлява връчването на документи, събирането на доказателства, обменът на информация и правната помощ между съюзните държави и техните органи, регулирани в ред съюзни актове.

Глава пета „Приложимо право” е с основополагаща роля за МЧП – ЕС: компетентният съд след установяване на съдържанието на приложимото право, трябва да приложи това право. Тук възниква проблемът за съвместимостта за чуждото право с вътрешното право на конкретната държава-членка и *съображенията за обществен ред особено повелителни норми и заобикалянето на закона, като тези понятия са предмет на доктринално тълкуване, дефиниция и практически предложения.*

Относно приложимото право фундаментална е ролята на Регламент 593/2008 за приложимото право към договорни отношения („Рим I”): Изборът на приложимо право е на *първо място* в правния инструментариум при определянето на приложимото право, а при липса на избор – се анализират детайлно различните разпоредби и *предлагат решения*.

Приложимото право в извъндоговорните отношения е уредено с Регламент 864/2007 („Рим II”): при непозволени увреждания, неоснователно обогатяване и водене на чужда работа без пълномощие и culpa in contrahendo. Изследвана е Хагската конвенция като се заключава, че за *първ път в рамките на ЕС се прилага външен за Съюзното право източник*.

Глава шеста „Признаване и допускане на изпълнението на чуждестранни решения и други актове по МЧП – ЕС”. Съюзното частно право „*е и класика, и модерни решения*”: като пример затова са новите разпоредби, които пряко допускат изпълнението на чуждестранни решения и други актове без необходимост от съдебна процедура. *Формулирани са понятия за признаване и допускане на изпълнението на чуждестранни актове, изяснени са източниците на МЧП – ЕС* в тази област.

Регламент 44/2001 (глава III) е основен източник в отношенията по граждански и търговски дела. Анализирани са *прякото и непряко признаване, основанията за отказ от признаване и допускане на изпълнението по този акт, изрична са указани и националните съдебни органи, които са компетентни в тази насока*.

Регламент 805/2004 за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания, Регламент 1896/2006 (европейска заповед за плащане) и Европейска процедура за иски с малък интерес по Регламент 861/2007 финализират материята по глава шеста.

II. Други самостоятелни трудове

- *„Връзки и взаимодействие между договорите за международна специализация и коопериране на производството и контрактите за доставка на специализирани, С, 1980, ИМОСИ, 136 с. Изследвани са: международноправният режим на договорите за МСКП, направена е класификация на връзките между договорите и контрактите за доставка, разгледани са първичните, вторичните и опосредстваните връзки между двата договора;*
- *„Договорите за специализация и коопериране на производството и контрактите за доставка на специализирана продукция според ОУСК СИБ”, С, 1986, БТПП, 212.: Глава I „Правна уредба на гражданскоправните отношения в областта на МСКП” – правна уредба, източници, ОУСК СИБ – характеристика и приложно поле, и Глава II „Гражданскоправни форми на МСКП” – предмет на договорите за МСКП и контрактите за доставка на специализирана продукция, страни, сключване и съдържание на договорите, съответствие в съдържанието на КДСП и ДСКП и отговорност за неизпълнение.*

III. Участие в колективни трудове:

- *„Проблеми на международната специализация и коопериране на производството на съвременния етап на развитие на социалистическата икономическа интеграция” С, 1983, 144, с., раздел IV „Организационно-правни проблеми на международната специализация и коопериране на производството” с. 84 и сл. Разгледани са основните правни въпроси за развитие на МСКП;*
- *„Проблеми за по-нататъшното развитие и усъвършенстване на институционния и институционния механизъм и договорно-*

правните форми на СИИ”, С., 1984 , с. 283, Глава Трета „Проблеми и насоки за усъвършенствуване на договорното уреждане на отношенията между държавните органи и стопанските организации на страните-членки на СИВ”: проблеми на усъвършенствуване на договорните отношения при МСКП (с. 123 -153).

IV. Други публикации:

- *„Въпроси на развитието и усъвършенствването на системата на договорните отношения при международната специализация и коопериране на производството”*, Сб. Проблеми на развитието на външноикономическите и външнополитическите отношения на НРБ, С, 1982, ИМОСИ , с. 87 – 98. Главното в развитието на правните форми надоговорните отношения по МСКП е тяхното разширяване и все по-широкото прилагане на договорното начало.
- *„Междудържавните договори за специализация и коопериране на производството през 80-те години*, Сб. „Външна политика и външноикономически отношения на НРБ на съвременния етап, С, 1982, ИМОСИ, с.245-256; Предмет на изследване са междудържавните споразумения по МСКП;
- *„Правни проблеми на специализацията и кооперирането на производството между организации на страните-членки на СИВ”*, Международни отношения, 1981 бр. 2 . Изследвани са актуалните въпроси на частноправните отношения с международен елемент в областта на МСКП;
- *„Международните договори за специализация и коопериране на производството между страните-членки на СИВ”*, Международни отношения , 1981, бр. 6. Разгледани са международните съглашения по МСКП;

- *Международна конференция по правните проблеми на специализацията и кооперирането на производството на страните-членки на СИВ, „Международни отношения”, 1980, бр. 5.*

V. Някои трудове, във от профила на конкурса:

- *„Атомное законодательство НР Болгарии”, М., Атомиздат, 1989, Сб. Атомное право стран-членов СЭВ; Първа монография по законодателството на РБ за мирно използване на атомната енергия;*
- *„Закон за собствеността и ползването на земеделските земи-разяснения”, С., „Ц. Церковски”, 1991 г.;*
- *„Коментар на Закон за собствеността и ползуването на земеделските земята”, С., 1992, ;*
- *„За какъв парламент и как ще гласуваме”, Земя и прогрес, 1990, бр.3;*
- *„Демонтирането на командната система и правото”, Земя и прогрес, 1990, бр. 6;*
- *„Аграрната реформа и аграрното законодателство, Собственост и право, С, 1994, бр.1*